

Өмірбек С.Ж.¹, Татимова М.С.¹, А.С. Оспанова¹

¹Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті,
Алматы, Қазақстан

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЖАСТАҒЫ АҚЫЛ-ОЙ КЕМІСТІГІ БАР БАЛАЛАРДЫҢ ЕСТЕ САҚТАУ ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА ҮШІН КОМПЬЮТЕРЛІК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

Аңдатпа

Бұл мақалада зият бұзылысы бар балалардың танымдық дамуында кездесетін қиындықтар туралы қысқаша талданды. Әсіресе, есте сақтау қабілеті бұл категориядағы балаларда өте төмен деңгейде. Абстрактілі ойлаудың қиындықтары: бұл балалар абстрактілі ұғымдарды түсінуде қиындықтарға тап болады және нақты және көрнекі мысалдарды қажет етеді. Шектеулі сөздік қоры: сөйлеудің дамуы баяулауы мүмкін, олардың сөздік қоры шектеулі және күрделі сөйлемдерді құруда қиындықтар болуы мүмкін. Назар аудару қиындықтары: Зият бұзылысы бар балаларда ұзақ уақыт бойы бір тапсырмаға назар аудару қиынға соғады. Эмоционалды және мінез-құлық ерекшеліктері: бұл балалар эмоционалды сезімтал болуы мүмкін және көңіл-күйдің күрт өзгеруіне ұшырауы мүмкін. Әлеуметтік ерекшеліктері: қарым-қатынастағы қиындықтар: Бұл балалар әлеуметтік байланыстарды орнатуда және сақтауда қиындықтарға тап болуы мүмкін, бұл әлеуметтік оқшаулануға әкелуі мүмкін. Әлеуметтік нормаларды түсіну проблемалары: Ақыл-ойы бұзылған балалар әлеуметтік нормалар мен ережелерді түсінуде және сақтауда қиындықтарға тап болуы мүмкін. Физикалық ерекшеліктері: қозғалыстың баяулауы: Мұндай балалардың моторикасы құрдастарына қарағанда баяу дамуы мүмкін. Моторика қиындықтары: Олар қозғалысты үйлестіруде және ұсақ моторикада қиындықтарға тап болады.

Даму әлеуеті: қиындықтарға қарамастан, ақыл-ойы бұзылған балалардың даму әлеуеті бар және оқыту мен тәрбиеге деген дұрыс көзқараспен айтарлықтай жетістіктерге жете алады. Баланы қолдау мен дамытудың тиімді бағдарламаларын әзірлеу және жүзеге асыру үшін ата-аналармен және мамандармен (психологтар, логопедтер, дефектологтар) ынтымақтасу маңызды. Бұл ерекшеліктерді түсіну ақыл-ойы бұзылған балалардың әлеуетін барынша арттыруға ықпал ететін қолайлы білім беру және білім беру ортасын құруға көмектеседі.

Бұл қиындықтарды шешімін табуда компьютерлік технологиялардың маңызына тоқталдым. Компьютерлік технологияларды оқыту процесінде қолданудың артықшылықтары, маңызды аспектілері баяндалған. Компьютерлік технологияның ұтымды қолдануды жүзеге асыратын жолдар жайлы ақпараттар кесте түрінде берілді. Интерактивті оқыту бағдарламалары; жеке ықпал ету тәсілі; ойындар мен есте сақтау жаттығулары; мультимедиялық ресурстарды пайдалану туралы ақпараттар мысал ретінде келтірілді. Компьютерлік технологияны қолдану зерде бұзылысы бар балалардың оқу процесін едәуір байыта алады, олардың когнитивті және эмоционалды дамуына ықпал етеді. Осы аспектілердің барлығын ескере отырып, мектепке дейінгі баланың қалыптасуында маңызды рөл атқарады. Осы жастағы балалардың дамуын қолдау және ынталандыру олардың мектептегі, мансаптағы және жеке өміріндегі жетістіктері үшін ұзақ мерзімді әсер етеді.

Кілт сөздер: компьютерлік технология, мультимедия, интерактивті оқыту, мектепке дейінгі жас кезеңі, зият бұзылысы, есте сақтау, білім алуда ерекше қажеттілігі бар.

С.Ж. Омирбек¹, М.С.Татимова¹, А.С. Оспанова¹

*¹Казахский национальный женский педагогический университет,
г. Алматы, Казахстан*

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ПАМЯТИ У ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЕМ ИНТЕЛЛЕКТА ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация

В этой статье кратко проанализированы трудности, с которыми сталкиваются дети с расстройством интеллекта в когнитивном развитии. В частности, память находится на очень низком уровне у детей этой категории. Трудности абстрактного мышления: эти дети испытывают трудности с пониманием абстрактных концепций и нуждаются в конкретных и наглядных примерах. Развитие речи может замедляться, у них ограниченный словарный запас и могут возникнуть трудности с построением сложных предложений. Трудности с вниманием: детям с расстройством интеллекта трудно сосредоточиться на одной задаче в течение длительного времени. Эмоциональные и поведенческие особенности: эти дети могут быть эмоционально чувствительными и испытывать резкие перепады настроения. Социальные особенности: трудности в общении: эти дети могут испытывать трудности с установлением и поддержанием социальных связей, это может привести к социальной изоляции. Физические особенности: замедление движений: моторика таких детей может развиваться медленнее, чем у сверстников. Проблемы с моторикой: у них возникают проблемы с координацией движений и мелкой моторикой.

Потенциал развития: несмотря на трудности, умственно отсталые дети имеют потенциал развития и могут добиться значительных успехов при правильном подходе к обучению и воспитанию. Для разработки и реализации эффективных программ поддержки и развития ребенка важно сотрудничать с родителями и специалистами (психологами, логопедами, дефектологами). Понимание этих особенностей может помочь создать благоприятную образовательную и образовательную среду, которая будет способствовать максимизации потенциала умственно отсталых детей.

Я остановился на важности компьютерных технологий для решения этих проблем. Излагаются преимущества, важные аспекты применения компьютерных технологий в процессе обучения. Информация о путях, осуществляющих рациональное применение компьютерных технологий, представлена в виде таблиц. В качестве примеров приводятся интерактивные обучающие программы; индивидуальный подход к влиянию; игры и упражнения на память; информация об использовании мультимедийных ресурсов. Использование компьютерных технологий может значительно обогатить процесс обучения детей с нарушениями интеллекта, способствовать их когнитивному и эмоциональному развитию. Дошкольный период играет важную роль в становлении ребенка. Поддержка и стимулирование развития детей этого возраста имеет долгосрочные последствия для их достижений в школе, карьере и личной жизни.

Ключевые слова: компьютерные технологии, мультимедиа, интерактивное обучение, дошкольный возраст, интеллектуальное расстройство, память, с особыми потребностями в обучении.

S.J. Omirbek¹, M.S.Tatimova¹, Ospanova A S.¹

*¹Kazakh National Women's Pedagogical University,
Almaty, Kazakhstan*

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF USING COMPUTER TECHNOLOGIES FOR MEMORY DEVELOPMENT IN PRESCHOOL CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES

Abstract

This article briefly analyzes the difficulties faced by children with intellectual disability in cognitive development. In particular, memory is at a very low level in children of this category. Difficulties in abstract thinking: These children have difficulty understanding abstract concepts and need concrete and illustrative examples. Speech development may slow down, they have a limited vocabulary and may have difficulty constructing complex sentences. Children with an intellectual disability find it difficult to focus on one task for a long time. Emotional and behavioral characteristics: These children may be emotionally sensitive and experience sudden mood swings. Communication difficulties: These children may have difficulty establishing and maintaining social connections, this can lead to social isolation. Problems with understanding social norms: Children with mental disorders may have difficulty understanding and complying with social norms and rules. Motor problems: They have problems with coordination of movements and fine motor skills.

Development potential: despite the difficulties, mentally retarded children have the potential for development and can achieve significant success with the right approach to education and upbringing. To develop and implement effective child support and development programs, it is important to cooperate with parents and specialists (psychologists, speech therapists, speech pathologists). Understanding these characteristics can help create a supportive educational and learning environment that will help maximize the potential of mentally retarded children.

I focused on the importance of computer technology to solve these problems. The advantages and important aspects of the use of computer technology in the learning process are outlined. Information on the ways to implement the rational use of computer technology is presented in the form of tables. Examples include interactive training programs; an individual approach to influence; games and memory exercises; information on the use of multimedia resources. The use of computer technology can significantly enrich the learning process of children with intellectual disabilities, promote their cognitive and emotional development. Supporting and stimulating the development of children of this age has long-term consequences for their achievements in school, career and personal life.

Keywords: *computer technology, multimedia, interactive learning, preschool age, intellectual disability, memory, with special learning needs.*

КІРІСПЕ. Ақпараттық қоғамның негізгі талабы – оқушыларға ақпараттық білім негіздерін беру, логикалық ойлау-құрылымдық ойлау қабілеттерін дамыту, ақпараттық технологияны пайдалану дағдыларын қалыптастыру және оқушы әлеуметінің ақпараттық сауатты болып өсуі мен ғасыр ағымына бейімделе білуге тәрбиелеу, яғни ақпараттық қоғамға бейімдеу. Бүгінгі күні өкінішке қарай білім алуда ерекше қажеттілігі бар балалар саны артып келеді. Бұл балалар категориясында біздің тоқталатынымыз, зият бұзылысы бар мектеп жасына дейінгі балалар.

Мектепке дейінгі жас - бұл баланың дамуындағы маңызды кезең. Мына төменде көрсетілген міндеттерді атап көрсетсек болады:

Білім беру және даму негіздері: мектепке дейінгі жаста білім беру және даму негіздері қалыптасады. Бұл балалар болашақта табысты оқу үшін қажетті негізгі дағдылар мен білімді игере бастайтын уақыт.

Әлеуметтік және эмоционалдық даму: бұл жаста балалар басқа балалармен және ересектермен қарым-қатынас жасауды, әлеуметтік бейімделу, эмпатия, ынтымақтастық және эмоцияларын басқару дағдыларын дамытуды үйренеді.

Моторика мен кеңістікке бағдарлануды дамыту: мектепке дейінгі жаста моторика мен қозғалысты үйлестіру дамиды, бұл денсаулық пен белсенді өмір салты үшін маңызды.

Тілді дамыту: бұл кезең сөйлеу және тілдік дағдыларды дамыту үшін өте маңызды. Мектепке дейінгі жас - балалар сөйлеуді, сөйлеуді түсінуді белсенді үйреніп, грамматика мен лексика негіздерін меңгере бастайтын уақыт.

Когнитивті дағдыларды дамыту: бұл жаста балалар зейін, есте сақтау, ойлау және т.б. сол сияқты когнитивті дағдыларды дамыта бастайды. Бұл оларға жаңа білім мен дағдыларды үйренуге көмектеседі.

Тұлғаның қалыптасуы: бұл кезең баланың жеке тұлға ретінде қалыптаса бастауы, оның өзі-өзі бағалауы, өзіне деген сенімділігі, тәуелсіздігі мен жауапкершілігі қалыптасады.

Компьютерлік технологияны қолданудың артықшылықтары:

Интерактивті оқыту: компьютерлік ойындар мен бағдарламалар жарқын және қызықты. Бұл балалардың назарын аударуға және оқу процесін қызықты етуге көмектеседі.

Жедел кері байланыс: балалар өз әрекеттерінің дереу нәтижелерін алады, бұл оларға тапсырманың дұрыс орындалғанын түсінуге көмектеседі.

Бейімделу және даралау: жекелендірілген тәсіл: бағдарламалар баланың даму деңгейіне сәйкес тапсырмалар бере отырып, оның жеке қажеттіліктеріне бейімделе алады.

Оқу қарқыны: балалар материалды игеру үшін қажет болғанша тапсырмаларды бірнеше рет қайталау арқылы өз қарқынымен жұмыс істей алады.

Мотивация және ынталандыру: компьютерлік ойындардағы марапаттар мен жетістіктер жүйесі балаларды жаңа жетістіктерге жетуге және дағдыларын жетілдіруге ынталандырады.

Жарыстар мен қиындықтар: балалар виртуалды жарыстарға қатыса алады, бұл оларды нәтижелерді жақсартуға итермелейді.

Қол жетімділік және ыңғайлылық: бағдарламалардың кең таңдауы- білім беру мекемелерінде де, үйде де қолдануға болатын әртүрлі құрылғыларға (компьютерлер, планшеттер, смартфондар) арналған көптеген бағдарламалар мен қосымшалар бар.

Уақыт пен орынның икемділігі: сабақтар кез-келген ыңғайлы уақытта және кез-келген жерде өткізілуі мүмкін, бұл оқуды икемді және қол жетімді етеді.

ЗЕРТТЕУ МАТЕРИАЛДАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ. Компьютерлік технологияны қолданудың маңызды аспектілері:

Бақылау және мониторинг: шамадан тыс пайдалану мен денсаулыққа теріс әсер етпеу үшін балалардың компьютерде өткізетін уақытын бақылау маңызды. Баланың үлгерімін үнемі бақылау білім беру бағдарламасын оның қажеттіліктеріне сәйкес реттеуге мүмкіндік береді. Оқытудың басқа әдістерімен интеграциялау: компьютерлік технологиялар дәстүрлі оқыту әдістерін алмастырмай, толықтыруы керек. Оларды ойын, жаттығу және әлеуметтік өзара әрекеттесу сияқты белсенділіктің басқа түрлерімен үйлестіру маңызды.

Ата-аналар мен тәрбиешілерді оқыту және қолдау: ата-аналар мен тәрбиешілер балаларға оқу процесінде тиімді көмектесу үшін компьютерлік технологияны дұрыс қолдануға үйретілуі керек.

Компьютерлік технологияны қолдану зерде бұзылысы бар балалардың оқу процесін едәуір байыта алады, олардың когнитивті және эмоционалды дамуына ықпал етеді.

Осы аспектілердің барлығын ескере отырып, мектепке дейінгі баланың қалыптасуында маңызды рөл атқарады. Осы жастағы балалардың дамуын қолдау және ынталандыру олардың мектептегі, мансаптағы және жеке өміріндегі жетістіктері үшін ұзақ мерзімді әсер етеді. Білім алуда ерекше қажеттілігі бар балалар категориясында зиятының бұзылысы бар балалар категориясын алып, талқылаймын.

Зият бұзылысы бар балалардың есте сақтау қабілетінің дамуындағы қиындықтарға мыналар жатады: шектеулі есте сақтау қабілеті-бұл үлкен көлемдегі ақпаратты бір уақытта есте сақтай алмайды және ақпараттарды саралау, өңдеуде қиналады. Бұл белгілі бір іс-әрекеттер жасауда

немесе көптеген нұсқауларды есте сақтауды қажет ететін тапсырмаларды орындауда қиындықтарға әкелуі мүмкін. Балалар оқиғалар тізбегін немесе уақыт көрсеткіштерін есте сақтауда қиындықтарға тап болады. Мәтіндерін түсінуде және ондағы себеп-салдарлық байланысты таба алмайды. Кейіпкерлер, оқиға ретін есте сақтамайды. [1]

Бұл категориядағы балалардағы байқалатын тағы бір қиындықтар: жұмысқа қабілеттілігінің төмен болуы, яғни тез жалығады, импульсивті. Қиындықтардың шешімін табуда мектепке дейінгі жастағы зият бұзылысы бар балалардың есте сақтау қабілетін дамыту үшін компьютерлік технологияны қолданудың маңыздылығы зор.

Ғалым О.С.Степанова өзінің зерттеу жұмысында «Ақпараттық технология» ұғымы ақпараттарды өңдеу, ұйымдастырушы-басқарушылық концепция, түрлі ақпараттық техникаларының жиынтығы деп қарастырады. Ал, отандық ғалым Ж.А.Қараевтың берген анықтамасында «Оқытудың ақпараттық технологиялары» - оқушылардың жеке тұлғалық қабілеттерін дамыту және оқу-танымдық іс-әрекеттерді белсенді ету, оқу мерзімін барынша қысқарту, сондай -ақ оқу пәнін терең түсінуде жетістіктерге жетуде бағытталған, оқыту үдерісінде компьютерлер мен аудиовизуалды құралдарды, дидактикалық материалдарды пайдалануды көрсетеді.

Заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологиялар оқыту үшін түбегейлі жаңа мүмкіндіктер ұсынады. Оларды оқытудың барлық кезеңдерінде қолдануға болады:

- жаңа материалды түсіндіру кезінде;
- білімді бақылау;
- бекіту кезіндегі;
- материалды жалпылау және жүйелеу кезінде.

Отандық ғалымдардың бірі С.Т.Сіргебаева өз еңбегінде ақпараттық-технологияларды қолдану арқылы білім алушылардың ақпаратты меңгерудегі іс-әрекетін қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделін жасады:

- ✓ *мотивациялық компонент* – ақпараттық технологияға қызығушылығы мен қажеттігі;
- ✓ *танымдық компонент* – ақпараттық технологияның маңызы мен қажеттілігін ұғынуы, ақпараттық сауаттылығының болуы, қолданатын сауаттылығының болуы, қолданатын ақпараттық технологияларының түрлерімен таныс болуы және технологияның түрлерімен жұмыс істей білуі,
- ✓ жаңа тақырыпты меңгеруге деген белсенділігі, оқу материалын өз қажеттілігіне қолдануы, білім алушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру болып табылады.

1. Ақпараттық технологиялардың негізінде оқу-тәрбие үдерісінің барлық деңгейін қарқындату бағытында, яғни

- оқыту үдерісі сапасы мен тиімділігін көтеру;
- танымдық іс-әрекет белсенділігін көтеру;
- пәнаралық байланыстарды тереңдету;
- қажет ақпаратты іздеу тиімділігі мен көлемін кеңейту.

Компьютерлік технологияның ұтымды қолдануды жүзеге асыратын жолдар	Сипаттамасы
<i>Интерактивті оқыту бағдарламалары:</i>	Балалардың есте сақтау қабілеті мен танымдық дағдыларын дамытуға арналған көптеген бағдарламалар мен қосымшалар бар. Бұл бағдарламаларға: қызықты танымдық ойындар, жұмбақтар, және балаларға

	ақпаратты есте сақтауын жақсартуға көмектесетін басқа да тапсырмалар кіреді. [2]
<i>Ойындар мен есте сақтау жаттығулары:</i>	Компьютерлік ойындар мен жаттығуларды танымдық қабілеттерінің дамуының әртүрлі деңгейлері бар балаларға бейімдеуге болады. Бұл ойындар тізбектерді, суреттерді, сандарды және т. б. есте сақтау тапсырмаларын қамтуы мүмкін. [3]
<i>Мультимедиялық ресурстарды пайдалану:</i>	Аудио және бейне материалдар ақпаратты визуалды және дыбыстық есте сақтау үшін пайдалы. Бұған білім беру бейнелерін қарау, аудиокітаптарды тыңдау және т. б. кіреді. [4]
<i>Жеке ықпал ету тәсілі:</i>	Әр баланың жеке қажеттіліктері мен қабілеттерін ескеру маңызды. Компьютерлік технологияларды қолдану тәсілі әр баланың даму деңгейіне оның ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып бейімделуі керек. [5]

1-кесте. Компьютерлік технологияның ұтымды қолдануды жүзеге асыратын жолдар

Ерекше білім алуды қажет ететін балалармен әр түрлі сабақтарда компьютерлік технологияларды қолдану оқушылардың қоршаған әлемнің ақпараттық ағымдарын шарлау қабілетін дамытуға; ақпаратпен жұмыс істеудің практикалық әдістерін игеруге; заманауи техникалық құралдардың көмегімен ақпарат алмасуға мүмкіндік беретін дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, компьютерлік технологияларды қолдану сабақты тартымды, заманауи етуге, оқытуды дараландыруға және саралауға мүмкіндік береді.

ЗЕРТТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ТАЛДАУ. Жаңа ақпараттық технологияларды енгізу негізінде ерекше білім алу қажеттілігі бар балаларға білім беруді ұйымдастыру оқытудың мынадай негізгі қағидаттарын іске асырумен байланысты:

1. *Оқушылардың өзіндік танымдық іс-әрекетін жандандыру, оның тиімділігі мен сапасын арттыру.* Осы қағиданы іске асырудың негізі оқытудың инновациялық әдістерін қолдану болып табылады. Олар білім алушыға өзіне сәйкес келетін оқу бағдарламасы мен технологиясын таңдауға мүмкіндік беретін ашық оқыту жүйесін құруға мүмкіндік береді. Бұл ерекшелік оқу жүйесі баланың жеке психофизикалық ерекшеліктеріне бейімделуін арттыру қажеттілігімен байланысты. Оқу процесін осылай ұйымдастырумен оқыту икемді болады.

2. *Жаңа ақпараттық технологияларды қолдана отырып, компьютерлік оқыту жүйесінің интерактивтілігі.* Компьютерлік оқыту құралдарын пайдалану білім алушыға кеңістіктік және уақыттық шектеулерге қарамастан ақпарат алуға, әртүрлі ақпарат көздерімен тұрақты кеңес беру режимінде болуға, өзін-өзі бақылаудың әртүрлі нысандарын жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Бұл ерекше білім алу қажет жандарды әлеуметтік оналту үшін жағдай жасауға айтарлықтай ықпал етеді.

3. *Компьютерлік оқыту жүйелерінің мультимедиясы.* АКТ негізінде ЕБҚ бар балаларды оқытуды ұйымдастыру дамудағы бұзушылықтарды жеңуге полисенсорлық көзқарас қағидатын ескере отырып, қабылдаудың сақталған түрлері негізінде білім алушылардың компенсаторлық тетіктерін жандандыруға мүмкіндік береді. Басқаша айтқанда, мультимедиялық принципті қолдану ЕБҚ бар балалардың назарын, кеңістіктік бағдарын, байқауын белсендіріп қана қоймайды, сонымен қатар олардың логикалық ойлауын, визуалды қабылдауын, визуалды жады дамытады. Бұл ретте ЕБҚ бар балаларды компьютерлік технологияланы пайдалана отырып оқытудың қалған қағидаттары туралы ұмытпауымыз керек:

Балаларды дамыту және сараланған оқыту принципі. Компьютерлік технологиялар балалардың өзекті және жақын даму аймақтарын объективті анықтау мүмкіндігін қарастырады.

Оқытудың жүйелілігі принципі. Компьютерлік технологиялар бұрын алынған білімді қарапайымнан күрделіге ауыса отырып, жаңаларын игеру процесінде пайдалануға мүмкіндік береді.

Оқытудың қол жетімділік принципі. Компьютерлік технологиялар және оларды ұсыну әдістері оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес келеді. Тапсырмалар балаларға ойын немесе ойын-тапсырма түрінде ұсынылады.

Жеке оқыту принципі. Компьютерлік технологиялар жеке және кіші топтық сабақтарға арналған және олардың жеке білім беру қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, түзету жұмыстарын құруға мүмкіндік береді.

Баланың іс-әрекетінің нәтижелерін объективті бағалау принципі. Компьютерлік бағдарламаларда баланың іс-әрекетінің нәтижелері экранда субъективті бағалауды болдырмайтын мультипликациялық бейнелер мен символдар түрінде, сандық бағалау шкаласы түрінде немесе ауызша түрде ұсынылады.

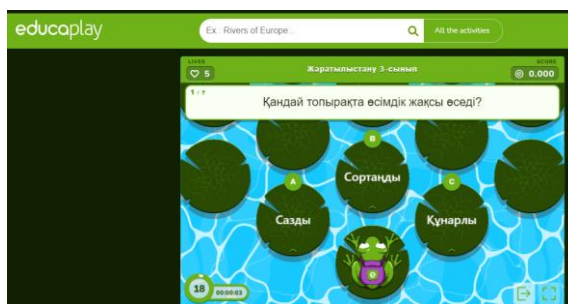
Тәрбиелік оқыту принципі. Компьютерлік технологияларды қолдану мүмкіндігі шектеулі балаларды ерікті және адамгершілік қасиеттерге тәрбиелеуге мүмкіндік береді. Бұған баланың проблемалық жағдайды шешуге бағытталған іс-әрекеті, белсенділіктің жоғары мотивациясында қажетті нәтижеге қол жеткізуге деген ұмтылыс ықпал етеді.

Компьютерлік оқыту құралдарының интерактивтілігі принципі. Компьютерлік бағдарламаларды пайдалану кескіндер мен символдардың анимациясы түрінде кері байланысты жүзеге асырумен, сондай-ақ қызмет нәтижелеріне объективті баға берумен қатар жүреді.

Қазіргі кезде, геймификация ұғымы кең таралуда. Бұл дегеніміз, дамытушы компьютерлік ойындар арқылы баланы сабаққа қызықтыру. Сабақ ортасында, үй тапсырмасын сұрауда, өтілген сабақты бекітуде құрастырылған ойын-тапсырмаларын пайдаланса болады. Бұл арқылы балалар білімді табысты игереді, есте сақтау, ойлау, назар аудару секілді жоғары танымдық процестері дамиды. Төменде, әртүрлі онлайн сервистер құрастырған ойын түрлеріне тоқталамын.

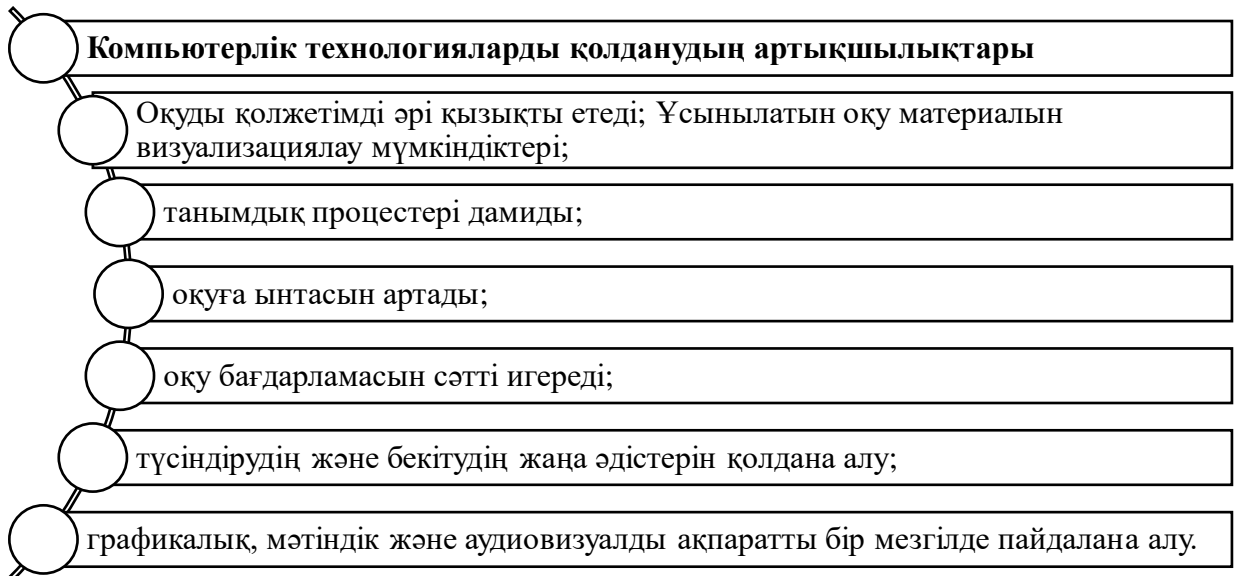
*Сурет-1. «Мерсибо» онлайн сервисі
Есте сақтау қабілеттерін дамытуға арналған ойындар*

Сурет-2. «Educaplay» платформасы құрастырған ойын-тапсырмалары

Сурет-3. «Ediscarplay» платформасы құрастырған ойын-тапсырмалары

Сурет 4. Компьютерлік технологияларды қолданудың артықшылықтары

АКТ құрамына кіретін негізгі элементтердің бірі-мультимедиялық презентацияны әзірлеуге арналған нұсқаулық. Презентацияны жасамас бұрын, ақпаратты ұсыну мақсатын нақты тұжырымдау қажет.

Презентацияның мақсаты: сабақтың құрылымын (тақырыбы, мақсаты, сұрақтары, сабақ өткізу тәртібі, әдебиет және т.б.) жеткізу.

Зерттелетін объектіні фотосурет, сурет, схема, көлемді модель және т.б. түрінде көрсетіңіз. Анықтамалық ақпаратты кестелер, графиктер немесе диаграммалар түрінде беріңіз.

Слайд парақтарының фонын безендіру. Презентация жасай бастағанда, өткізу орнын, аудиторияның жарықтандырылуын, ұсынылатын ақпараттың мағыналық жүктемесін, тыңдаушылардың дайындық деңгейін және оқу материалын қабылдау дәрежесін айқындайтын басқа да факторларды ескеру қажет. Слайдтардың фоны тыңдаушыларды ақпаратты қабылдауға біртіндеп бейімдеуі керек. 10...15 минуттан кейін тым қанық және түстері аралас фондар аудиторияны тітіркендіреді. Жұмсақ реңктер ұсынылған ақпаратты тыныш, ойлы қабылдауға ықпал етеді.

Қазіргі жағдайда, оқулықтарға жаңа талаптар қойылған кезде электронды нұсқаның болуы маңызды. Электрондық оқу құралдарын пайдалануға болады:

- презентация түрінде;
- оқулық және жұмыс кітабы ретінде;
- түсіндірме сөздік ретінде;
- оқу бейнефильмдері бар анықтамалық ретінде;
- жаңа білімді бекітуге арналған тренажер ретінде;
- практикалық нұсқаулық ретінде.

ЕБҚ бар балаларға арналған тапсырмаларды әзірлеу мен мәтіндерді дайындауда балалардың дамуының жалпы заңдылықтары мен ерекшеліктері, арнайы оқытуды құру логикасы және түзету педагогикасының негізгі принциптері ескеріледі. Осылайша, ЕБҚ бар балаларды оқыту кезінде мұғалімге үлкен рөл беріледі және мұғалімнің біліктілігіне ерекше талаптар қойылады. Мұғалім балалармен жұмыс істеудің психологиялық-педагогикалық ерекшеліктерін және балалардың осы санатымен жұмыс істеу әдістемесін білуі және оларды өз жұмысында ескеруі керек; ақпараттық және коммуникациялық технологияларды озық пайдаланушының дағдыларына ие болуы; ақпараттық құзыреттілік сияқты негізгі кәсіби құзыреттіліктерге ие болуы керек; арнайы бағдарламалық қамтамасыз етуді, электрондық оқулықтарды, тренажерларды, практикумдарды, энциклопедияларды, интернетті пайдалану; оқу-әдістемелік кешендер мен дидактикалық материалдардың құрамы мен ерекшеліктерін, оның ішінде электрондық жеткізгіштерді білу; өзінің электрондық білім беру ресурстарын құра білу; жаңа ақпараттық технологияларды ұдайы оқып-үйрену.

Мұғалім дамуда әртүрлі бұзылыстары бар балалардың дамуының жалпы заңдылықтары мен ерекшеліктерін ескеруі керек. Сонымен, тірек-қимыл аппараты бұзылған балалар үшін пернетақтың конфигурациясын өзгертуге болады, сезімталдығы жоғары пернетақта, үлкейтілген пернелері бар пернетақта қолданылады. Арнайы саусақ датчиктерін қолдануға болады. Есту қабілеті бұзылған адамдар үшін арнайы компьютерлік технологиялар жасалды, онда сөйлейтін адамның дауысы монитор экранындағы визуалды белгілерге айналады. Көру қабілеті бұзылған адамдар үшін кілттерде ойықтары бар арнайы пернетақта, ақпарат айтылатын бағдарламалар.

Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып, мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған оқыту мен сабақтан тыс жұмыстарды ұйымдастыру әр түрлі болуы мүмкін:

1. АКТ-ны қолданатын дәстүрлі сабақ жүйесі;
2. Қашықтықтан білім беру;
3. Желілік жобаларға қатысу;
4. Қашықтықтан олимпиадалар, конкурстар, квесттер өткізу.

Осылайша, заманауи ақпараттық технологиялардың мүмкіндіктерін іске асыру оқу іс-әрекетінің түрлерін кеңейтеді, қолданыстағы іс-әрекеттерді жетілдіруге мүмкіндік береді және оқытудың жаңа ұйымдастырушылық формалары мен әдістерін тудырады деген қорытынды жасауға болады. ЕБҚ бар балаларға арналған заманауи ақпараттық технологияларды қолдана отырып, сабақ түзету тәрбиесінің негізгі міндеттерінің бірі-оқушының даралығын, оның қазіргі қоғамда бағдарлау және бейімделу қабілетін дамытуға ықпал етеді.

ҚОРЫТЫНДЫ. Қорытындылай келе, баланың толық дамуын қамтамасыз ету үшін компьютерлік технологияны басқа оқыту және дамыту әдістерімен бірге пайдалану керек екенін есте ұстаған жөн. АКТ қазіргі қоғамда маңызды рөл атқарады, ақпаратқа қол жетімділікті жақсарту, өнімділікті арттыру, коммуникацияны жақсарту, оқытудың жаңа мүмкіндіктерін дамыту және қызметтердің қолжетімділігін жақсарту сияқты бірқатар маңызды артықшылықтарды қамтамасыз етеді. Балалардың есте сақтау қабілеттерін дамыту үшін түрлі мнемокестелер, карточкалы суреттер, дамытушы тапсырмаларды қолдану керек. Тағы бір ескеретіні, баланың АКТ қолдану кезінде экран алдында ұзақ отпағаны дұрыс.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Белякова И.В., Петрова В.Г. Психология умственно отсталых детей. – М.: Академия, 2002.
2. Қараев Ж.А., Кобдикова Ж.У. Актуальные проблемы модернизации педагогической системы на основе технологического подхода. Вестник Академии Педагогических Наук Казахстана. 2005, №3. 14-21 б.
3. Информационные технологии в образовании: интерактивные методы / О.Б. Воронкова. — Ростов н/Д : Феникс, 2019. — 314 с.

4. Кузнецова, Л.В. Основы специальной психологии / Л.В. Кузнецова, Л.И. Переслени, Л.И. Солнцева и др.; под ред. Л.В. Кузнецовой. –М., 2002.
5. Петрова, Е. Развивающие компьютерные игры / Е. Петрова // Дошкольное воспитание. 2000.-№8.

References

1. Belyakova I.V. Petrova V.G. Psihologiya umstvenno otstalyh detei. - M.:Akademiya, 2002
2. Karaeva Zh.A. Kobdikova Zh.U.Aktual'nye problem modernizacii pedagogicheskoi sistemy na osnove tehnologicheskogo podhoda. Vestnik Akademii Pedagogicheskikh Nauk
3. Informacionnye tehnologii v obrazovanii: interaktivnye metody / O.B. Voronkova. — Rostov n/D : Phoenix, 2019. — 314 p.
4. Kuznecova, L.V. Osnovy special'noi psihologii / L.V. Kuznecova, L.I. Peresleni, L.I. Solnceva etc;ed. L.V. Kuznecovoi. - M., 2002.
5. Petrova, E. Razvivaushie komp'uternye igry /E. Petrova // Doshkol'noe vospitanie. 2000.-№8